

מאיר זאב ניסטמןפובר

הינו צר ויצירתו

אוצר החכמה

99

אוצר החכמה

מן הגאון

רבי מאיר שפירא זצ"ל מלובליין

מחולל "ישיבת חכמי לובלין" וווצר "דף היומי"

לアイשיותו היוצרת

מווצה בסיוועה של הנהלת ישיבת חכמי לובלין

ת ר צ "

פ ש מ י ש ל

МОКДШ לשם

חג התורה העולמי בכ"ה סיוון תרצ"ח הבעל"ט,
יום סיום ספר תורה בשם כל ישראל ביה"ל,
יום סיום הש"ס למחוזר שני של "דף היומי"
ויום שבתו נפתחו שעריו יח"ל לפני שמונה שנים.

Meier Wolf Niestępower

HAJOCER WICYRATO

Twórca i jego dzieło

Założyciel Jeszybotu Lubelskiego

RABIN MEIER SZPIRO

(osobowość twórcza)

Drukiem Knollera i Syna w Przemyślu — 1937

אָמַשׁ רְקִיעֵי עַלְיוֹ רָאשֵי רְאִיתָיו, אֲהָה !
אֶרְצִי כִּבְרֵר סְתִּחְמָה עַלְיוֹ שְׂעִירִיהָ.
יָאמְרוּ כִּבְרֵר נְעַלְמָה מִמֶּה תְּמִזְנָת גְּבִיר,
לֹא יְדַעַת, כִּי בְּעֵינֵי הַלְּבָב אֲשִׁירִיהָ...

רבי יהודה הל

פרק ראשון.

מי הוא אשר בכחו להרצות בניבים שיש בהם כדי שעור בטוי לתאר את האישיות המפליאה של רבי מאיר שפירא זל, שהיתה מלאה ברק וזהר נאצל, רבגונית, כמו הסטונא שלא נברא אלא לשעתו, כדי להדר וליפות את המשבחן, אשר היה דוגמא היה ורעננה מופיעליון.

אישיות זו של הרב מלובלין זל התמונו בתחום גאות-לפלסית ופשטוות-צנוועה, חן ונעם, קצב ומשקל, סערוזידב וצמצום-נחדר, מגמה עזה להרכצת תורה מתחזק תפארת גדושה לוקחת לב, עקיות קשה כברזל ורוק פנימי, עדנה עולמית ודעת-זקנים ערבה, קויים, אשר כל אחד מהם בפניעצמו עושה את עבודתנו לעבורה חטורה.

ובכל זאת הבה נῆפה לבאר כל-מה דאפשר את המצע הנפלא של האיש, אשר כנראה שילח עלי-אדמות לשנן אותו — הייתה אומר — בדרך מוסיקלי המרעישה לבבות, פרק קניין תורה, אף על פי ששגור הוא בפינו וביננו ידענוו מתחלה ועד סוף,

לפני התגלותו היינו כלנו דוגמנים אדוקים בכל הדברים הנוגעים למכשורי תלמוד תורה. כונתנו להצרכים הגופניים של אלה, אשר מסרו את נפשם עליה, שקדנו בפשטוות מצומצמת על «פת במלחי ומן במשורה».

אמת, שלא היה חלילה בשקידה זו מוחין דקטנות. אדרבה, בהנחה זו הייתה ספרונה תורה שלמה של התעמלות מוסרית וההאמצות עצמית ששמשו מעשה-צروف ולבון, מין פרודור המוביל לטרקילינה של תורה, אשר משמעותה הצרופה היא: שכל אלקי עצמאי, בלתי תלוי בצריכינו.

אבל אין להוניה את עצמוו. מושג זה כלוא סוף כל סוף במסגרת, לו תהא נכונה, אידיאה זו נועצה מראשה ועד סופה בהבנה קופתית, אשר לאטתתה אינה אלא אסיזמה עמוסה בשנים ומוכתרת

בכתר של זקנה הבאה מלאיה, אבל ככלום היא עומדת בפני נצחותה
של התורה?!

לאן מלה קטנה זו בתהברה אחת, שתנוק בן שנותו מוציאו
מפה, השמיינו הרב מלובין זל. אבל ככלום קטנה היא באמת?!

הלא קבוע בתוכה לפקח כביר ונשגב, רנסנס של מהפכה, תחיה מקיפה
עלמות השקפה חובקת גבעות-עולם והרורידע, הרכה שכל גוף תורה
תלוים בה. רוז של מטבח-נצח, הנליי בכל הרוים הנליים אשר לא
שופתם עין-איש רגיל ובלתי מחונן בכח-חזה, בכרזון-סקירה לתוך
עומק עמקה של כל תקופה ותקופה, למאורעותיה ותקלותיה.

פרק שני.

כדי להבין במידה הוגנה את עצם הפעולה ומהותה אשר פועל
וועשה מוהרים שפירה זל, علينا להטף מעט לפקח על אותה העת,
אשר נוכל לבנות אותה "תקופה של חשורת עננים". עידן של גודלי-
פרע, סבוכי-יעדים, מדהים והבלים, ספקות, פקופקים והרהורים, שהעלו
זועעים רוחחים, מהרטים ומבלים בנשימת הדור הצער, זמן ההשכלה
שבאה בכשיל וכילפות, לעקר ולשבור חלילה את הרוחני הנמוס,
שהוויל את דיקנה של האומה.

אמת, שמצוואה היו תרמית ומרמה, עטופות במליצות בטלות,
אבל מה לעשות, אם הסר להם להרבה מבני האדם חוש טבעי להכיר
ברמות ולהתעב אותה.

הנחה בדודה ומסוכנת נזרקה מפיהם של בעלי האור המודמות,
הברלינאים הראשונים: כי יהדות יש במשמעותה נירות, שעבור
וצמצום עד יציאת הנפש הלילה. דברים מבוטלים הללו, שנאמרו
בordon לב גס, נהיו אחר כך להשפה מלאה, אשר העבירה רבים
מדעתם ומדעת קוגם.

לשיטה מנוערה זו נלו אנשים בעמינות ועצמתה, הללו הלבישות
צורות פלוסופיות, כסו אותה בעיפוף של שמות ונוסחות מדיעות
ובזיו מבהיק לפנים ומרחיב עין.

עליהם כמושים אלו עשו בתהכולה וטומה את עכודתם, עבודה
הרם וכליון, הם באו בעקיפין של מחשבה, בשם "שחרור השכל",
"האמת הצרופה" ועוד בטוי-ושא, שיצרו ערבות-א מטודעה במוח הרך

והקדוד של איש עולמיים, ושלטונו של כל התורה הودה ממורים סנסתו מפני ההרהורים וההסוסים המטפיים המשועמים, במקום האמונה ורוממות הקדושה הוועדר מיתום של ספקנות, בוז ושתנה לכל המחשבות שרחשו אבותינו וכל ההלכות שנתבררו ונתלבנו בדם החטיה.

אולם כנידן מנדיל בכל שבנו פוחזי ההשכלה, עמד נחשול של התמדת בתורה, שנוצר בדמות זרם סופף, הוקמו אהלי תורה על פי יומתו של רבי חיים מילוין ויל' וסיעתו. גمراן הרביפות והחנוך על ירכם הגבורים אשר בעם ויצאו אל המערה, ללחות בוגרי בני אדם, שהחפזו לזכות את ישראל בתורת-המחקר של אריסטו ותורת-תורה של הגרמנים המוזהמים, אשר הורו ואמרו, שהכמת-אדם קבואה ועומדת בבשרו. וההתהדות הדתית שנוצרה על ידי לבת החסידות, חנואה אשר יcka מין פלט-מוסרי ונעימה נצחית מזונה בגבורת גבורים לתוכך לב האומה, הסיחה במדה מרובה את דעת העם מן החטוט והנקור, אשר לאמתכם אינם אלא תמהון לבב, המשאים אחריהם חלל ריק וטעם לפגם . . . החסידות הבנינה את הנשמות הפורחות באוויר דרך ים התכלת הנдол והעמוק, לעולם שכלו בהיר ושקוף, מקום שם מסתלקים מן הספקנות והזועעים, הבאים מתחום האפס המעוורפל, למבוע המניה ומונק קרני אור, להשרות מים השופע בקסם חן מן הנשגב שבנשגב, מאיזיסוף לבדו, חשפה את הנקדודה הדקה למאה, אשר כל החכמתות שטוח על פניה כקרום וכגוליה, את האמת הטהורה של מה "שמעבר לחכמה", גם את הרקמה הנעלמת, שבתוכה ארגונים הפיצולים הרבים הנראים לכארה כסתרים זה את זה, האלכסונים החיצוניים הגלויים, הללו שיוצרים את הארג הנאצל, שמנו מושתתת כל דעת נכונה וفلוסופיה אמתית, היא, החסידות, יצחה אל שדה-קרב בגבורה מריקה אש אוכלת, בפטיש מפוץ את הקליפות הנוקשות ואבני הנגף אשר ורקו בני ברייל לתוכם היבל האומה ושבהן אמרו לפזרן חילדה את החומה, חומת האמונה.

ושני גבורים הללו, החסידות הפולנית והישיבה הליטאית, כל אחד ואחד לפי דרכו וגבורתו הוא, הטילו אימה על האויב ונשג לאחר מטבח, פצע ואין-אונים. אבל המלחמה לא שקטה והסכנה טרם הlapה. המתהרים לא ישבו בטל, בדקו ומצאושוב חיזימות אחר יפה מן הראשון ומעולה ממנו.

פרק שלישי.

במקום פלוטופיאכפרונית ברו "דורר לרנש", טעם נקי ומעודן.
והחלו להטיף דברים הנוגעים אל הלב.

משרתי הבעל של השחר המתוועב הוציאו מכוון את האלייל
הngrkb, יופי, אולם הפעם לא בהאללה גסה כמו היונים העתיקים,
כיראם בצורה של ספוק נפשי, מעשה ויטמייה כביכול, הזנה את החוש
היפה, הרגש האסתטי שבתוכה האדם, ולא זו ממקומם עד שעשו
אותו לצורך הכרחי שאין להחלץ ממנו.

אין בחפצנו עתה להרבות דברים על אותה תקלה שהגינו
כהני האלייל על אם הדרך, כדי שלא נרחק ללבת. מה שברצוננו
לאמה, הוא: שבנוגע לעניים הטסורים ללב ורנש, שחקה להם השעה
מאיד מאיד ועלתה בידם יותר מה שקו. כי לא הרי הרגש שבלב
כהרי השבל שבמוח, השבל דין על הכל מתוך בנין וסתירה, בחיווב
ובשלילה. «אם תאמר», «יש לומר», «או אין» «ואיפכא מסתרא»
בדרכ קושיא ופרקיה, כל שאלה ושאלת, לו תהא חמורה שבחמורות,
לא תקובל טרם עברה שבעה מדרורי הסתירה וההפק אשר במוח.

ואם האמונה שבלב החושב והמעמיק מוצקה, אפילו כל רוחות
שבעולם המחשבה מנשבות בה לא יוזזה ממקומה, אדרבה יש לפעמים
יווצה מן הכלל) אשר היא מתחזקת ומוספת כח על ידיהן, مثل למה
הדבר דומה, לענק התותר חתירות לצעת מכבייו ולוחם בעבויות
הפטלחות, שסוף כל סוף הוא נחלץ מהם ושריריו נעשו תקיפים
וחזקים יותר מבתיחה.

לא בן הלב והרגש אשר בתוכו, חומר נפלא זה, אשר בתאיו
שרויים הגלים הנעלמים, שאנוינו מכנים להם המיות, צפיית, תקוות
ואנזיות, זעווים והטושים הנולאים והשותפים מהמעינות הרותחים של
עלמא דאתכסייא וממקורות הנצעת, הריוו חומר-מהבב מעיליה ובהסקה
קלה מיד הוא מעלה רתיחות וabayoot עד שכלו תוסס.

הרגש שונה וכוח ופלפול היהוד ושנון. אף אין הוא עושה את
דרכו לאת לאת. מטבחו לאחוב סערה וסופה. מתענג חעונג יפה
להיות נשוא על פני נלים מבלי דעת כל חוף, בקרת ובחינה, צמצום
והתאפקות שנואים לו, הנה כי כן, תחת חופש לשכל, התריעו והבריעו
תלמידי הברלינאים ותלמידי תלמידיהם בצעקות גסה ופראעה על דרך
ללב. שימושוּה הנכונה היא דרך לייצר. בדרך זה אמרו לבטל את

השׁקִידָה בְתּוֹרָה אֲשֶׁר בַּלְבָד מִזְעָמָה, חָשׂו שְׁלֵל יְדֵי הָעֲרָצָה בְּלִידְמַצְרִים לְגַנְיוֹן־אַיּוֹפָא וְלְהָאַסְתְּחִיקָה הַטְמָאָה בְּטוֹמָאָת עַכְוִים, יְפִרְיעֻוּ אֶת הַדָּרֶשׁ הַצָּעִיר מִהִשְׁיבָה בְּאַהֲלָה שֶׁל תּוֹרָה וַיַּכְנִיסוּ לְלַכְנוֹ שְׁרִישׁ פּוֹרָה רָאשׁ וְלָעָנָה, נִמְטָפְכוּ מִמֶּנּוּ אֶת תּוֹמָתוֹ הַתּוֹרָה, וַיְשַׁׁבֵּלְאָא יְוַשְׁרָלְקְרוֹטָט בְתּוֹכוֹ אֲפִי אֶת גַּרְעִינִי הַחֲסִידָות הַצְּרִיכָה לְבָדְנִי.

וְלְכָלְמַתָּנוֹ הַעֲמֹקָה הַיּוֹרָדָת וְנוֹקְבָתָ עד תְּהֻם הַנֶּפֶשׁ, אֲנוֹסִים אֲנָחָנוּ לְהַדּוֹת, שְׁנוֹכְלִים הַלְלוּ לֹא טָעוּ, הַשְׁחָרוּר מִהַחְצִינוֹת הַמְגֻנָהָצָה, הַוּתָור עַל כָּמָה תְּנָאִים נְחֹזִים, שְׁשִׁמְחוּ מַעֲשֵׂה־יְהָרָקוֹלָם לְתּוֹרָה וְדִעָתָה הַשֵּׁם, וְהַנְּיוֹרָת הַמּוֹכָתָרָת בְּנֹזֶר שֶׁל תְּعִצּוֹמָת־דָרוֹחָה עַצְמָה וּרְבִיכָה, יְרָדָה פְּלָאִים, וְגַמְשָׁלָה בְּעַנִּי הַרוֹקוֹקִים לְפָרִישָׁה כְּבָדָה הַאוֹטָרָה בְּזִיקִים וּמִמְתָה אֶת הָנוּ וְאֶת הַנְּשָׁמָה בְּאַחֲרָה, סְפָלִי בְּתִימְדָרְשׁ הַלְכָנוֹ הַלְוָךְ וְדָל וּבְתִיאָתָה תּוֹרָה נָעִשָּׂוּ כְבָתִים שָׁאַן בָּהֶם חַפְּזִין חַלְילָה,

פרק רביעי.

בְמִצְבָ עֲנוּם וְאוּם כֹּה לְחָנֵס הָיוּ כָל הַהַתְעִצְמוֹת וְהַפְּעוּלֹת שְׁנָעָשׂוּ כִּדי לְהַרְבּוֹת וְלְהַזְקָק אֶת לְמֹוד הַתּוֹרָה. מִכְיוֹן שְׁנָעָלָמָה בְבַת אֶחָת אֲוֹתָה הַנְּקֹודָה שְׁעַלְיהָ מַתְכּוֹן הַלְמֹודָה, זֹהֵי נְקוֹdot הַהַתְמָדָה הַתְלִוָה וְעוֹמָדָה בְבַתִּיגָאֵי שְׁבָלָב, כֵן לֹא הָיָה אָפָשָׂר לְהַטִּיב וְלַתְקֹן עַל יְדֵי דְבָרִים שִׁישָׂ בָּהֶם מִשּׁוּם שְׁכָל וְדִעָתָה, בְּרַצְוֹנוֹלִיזָם, שְׁהָרִי הַמְהֻלָה בָאָה מְאִידְצִוְנָלִיזָם, מַהְתְגָלוֹת מְסֹואָבָת מְעוֹרָה בְשִׁירִוֹתִילָב, מְנוּיָה מְתוּעָבָה, אוֹ בְלִשׁוֹן חַסִידִים מְנַצּוּץִי הַדָּר שְׁנָפְלוּ. הַנוּעָר נִתְקַבֵּא בְאֹנוֹס וּבְרַצּוֹן מְהֻוּוֹת דָאָבִי וּרְבָא, מָוֹצָא מִבִּית־הַמְדָרְשׁ וּנְסַחְבָ לְגַעְעַדְנוֹנִי־חִישָׁק וּלְמַרְתָּפִים, הַגְּהֹוֹץ וְהַשְּׁפָרוֹר הַנְּرָאָה לְעֵין טְרָפוֹ אֶת דִעָתוֹ עד שְׁנָעָקָרוּ רְגָלָיו מִבְתִּיאָבוֹתָיו עֲקִירָה שְׁדָא עַל מַנְתָ לְחֹווֹר.

הַקְּלִיּוֹסְטְרָנוֹמִים *) הַמְתֻועָבִים הַשְׁבָוּ וְמַצְאוּ,

בְשַׁעַת חִירּוֹם כֹּזוֹ נְחֹוֹן הָיָה אָדָם גָדוֹל בְכָח אִיתָן וְלַב פְשָׁוט, אִישׁ בְּחָוֹן כִּשְׁר שָׁאַינוּ נְכַעַת מְרַעֲמִים, הַמּוֹצָא וּמְכִידָר שְׁגָם נְצָר זֶה שֶׁל נְיֹהּוֹן, אֲפִי עַל פִי שְׁיוֹרֶד לְתָהָום שֶׁל קְדוּרוֹת, בְכָל זֶאת גָדֵל הוּא מָאִילָן הַנְּצָחָה אֲשֶׁר בְשָׁמִים, וּלְמִרְתָּפִים נְסֹתוּ הַנְּרָאָות הוּא קוֹרִין מְאֹתוֹ הַוּמֶר הַזָּקָן וְהַשְׁקוֹופָ אֲשֶׁר קוֹרָצָו מִמֶּנּוּ כָל הַדְבָרִים הַטוּבִים וְהַנְּאָוֹתִים, אַמְתָה, כִּי שְׁלִיחָיִ הַשְׁטָן מְקַנְנִים עַלְיוֹן. אַמְנָמָה כַּשְׁהָוָא לְעַצְמָוֹ אַחֲרָ מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה לֹא דַי שְׁלָא יוֹקָ, אַלְאָ אֲפִי נִמְזָעֵל בְמַדָּה מְרוֹבָה

*) קלְיּוֹסְטְרָנוֹ רְמָאִי יְדֹוע (לִפְנֵי 141 שָׁנָה) שְׁהָרְתִּיחָ אֶת הָעוֹלָם בְשַׁעַתָּו.

כזו שלא עלתה על דעתנו, עליינו אך לטהרו ולנקותו, להעיר מעליו
את הזומה האורורה, ואו יתעללה וגם יתקדש —

בג'נובה תרגום תרגום
ונשאך רמי מפיו ושקציו מבין שני
ונשאך גם הוא לאליקינו (וכויה ט-ז)

בעירן ריתהא זה היינו צריכים לאיש במדת גבורה רבה, הוגה-
דעות ובועל נפש גדולה, אשר לו סקירה عمיקה לתוך מעמידה-
ונבכי המחשבה של הדור הצער, שיבין ויחוש בכל מלאה את התונה
החרישית ואת העוניים הנדולים מאותו הדור, כדי להכין רטיה הגונה
לפצעיו האiomים.

איש פלאי כזה היה רבבי מאיר שפירא זצ"ל. הוא הבין
הרבה יותר מאחרים בניגילו את חוק התבורה, חוק ההוויה העיקרי
ליצורים בעולם הזה. חלוף נופה מקובל בנוסח אחר יותר נכון ונכון יותר
מתאים. לא מפני שהוא נעים לבה, אלא מפני שהוא מועיל. עין
בכחו לשנות קלסתר פניהם של בני הנעורים, השוחרים כשלוי קדרה,
לפניהם עליים, קורנים הוד ורוממות של קדושה,

ביזפי ליקנו וביזפי נרפא זויה הפלוסופיא שהמציא מהו הכביד
ולבו העמוק של הרב מלובליין זצ"ל בדHIGHלו ורHIGHמו, כדי להכרית את
הכחות החזוניות ולעשות אונים ל תורה בנועם וחן. ואמרה זו שנן
איש-המוחת הזה, בפסננות נלבבתה, בעומק ועדנה, באורה-צדקה, מתוך
התפעלות מופלאה ואהבה רבה, בלי מORA ופה, בעינים פקוחות,
בנפש פתוחה לרוחה ובעצמה שניאה, עד שככלנו אנוטים היו לקבלה,
וכי לא הייתה האמת אותו? והאין קולו אשר השמיע ברעם
ובסתור, הקול הנחבא של דור מעונה ומדכא ובתיקול של אבותינו
ישני-עפה, אשר דם נוזל בעורקינו? הלא הוא עולה אלינו מתוך
עמקי הדורות!

זה א-די לאנזהה ה-תנאה לפניו. לאנזהו — אני זה-זא

(שבת דף קל"ג ע"ב וכרכ"י שם)

מסלה יש, המולינה בישרנות נcona מנוי — אל "אני והוא" ...
וاث המסללה הזאת סלל מוהרים שפירה מלובליין זצ"ל בכה-כבריה,
בדם הלב ובגורה שאין להישיב.

פרק חמישי.

הבה נתבונן, אם לא היה בפועל זה שורש דברי הובה הקימת לעד, אם נחשוף את הנרعين שבתוך מעליו נוכח דעת, שהוא גלה לנו אמת לדורות, בכל העתים. אומץ לב, רוח לבלי חת, הבלגה פנימית והגנה הצונית, עין רואה, אוזן קשחת, תעופה הובקת וזרועות עולם — אלה הם התכונות היסודיות, אשר אמר ליטע בלב בגיתורה הצעירים אשר הקהיל סביבו.

אבל הרבה מלבליין שנה מעולם את המיצפאים והמהנים לשם חרוד ושנון בעלמא. דעתו הייתה כדעה של תורה, עשויה מרובה מאטיריה, והוא בקש לבן את הדרך להלביש מושניו הלאו עור ובשר ולהכנסם למחיצת הקיום, מפני שלא רצה בנסיבות אשר בעולם החולמות, ורבי מאיר שפירא ז"ל יגע ומצא,

הדרך הטבעי! חיים של רחבה, מלאים עזוז-נעימה, חיבר עצמאים וכלה-יתלים, חיים שאין בהם נחמא דבסופה ולינות-גרועות. אבל יש בהם סדר, צב וגאונת-תפארת.

החיים הלאו — הטיפ הלאו ז"ל — יפתחו אצל הנבי תורה רגש יותר עדין ויוטר מרניין, יבערו מלבים כל הגיוון של ספקנות נמהרה ועניות-דעתי נפוצה, ישבתו כריית-ברך לאlixir-היופי, לא-אדמת ושממו נפש. ושם ומן והשפטו לא יעמדו כה להכחיד את רגשי האמונה והערצאה לתורה, הנטועה בלבם מבطن ומלידה.

ונבורת-נפש זו הבלתי נכהה היא הסלע האיתן כל ימות. אליו לא יגיעו שבריה מהפה המטורפים, המתמוטטים, מתחפורים ומתרועעים מסביב לנו בעחותיהם מהפה. רק עד שם יבואו ולא יוסיפו. הנה היא אכן הרואה אשר ממנה יחל הכל להבנות מחדש.

אמנם כן. יצרתו היא לנו הבהיר החי בתחום ההפה, המקום הנאמן בתולדות האנדרא-מוסיא של התקופה החדשה, אשר בלבדו הננו כבלי קרקע ובלי חוף.

תנן תם: רבי מאיר אומר, "כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, ולא עוד, אלא שנל העולם כלו כדי הוא לו".

הנה אנחנו רגילים לפרש פסקא זו, שהוכיה לדברים הרבה הם משאת ונמול הניתנים בתחום תלמידים بعد הלמוד בכוונה מזוקקת וצורפה לשמה, כה היינו סבורים. עד שבא רבי מאיר שפירא ז"ל ולימד אחרת — כי "זוכה לדברים הרבה". אלא שנל העולם כלו

כדי הוא לו, הם תנאים מונחים לפני העסוק בתורה. אם בחטאנו להעמיד לנוון של לומדי תורה לשמה, علينا מתחילה גופות אותם בדברים מרוחבי דעת: דירה נאה וכליים נאים ובכל עניין שפורה, מתחכמתה עמוקה ונאמנה. "שכל העולם כלו כדי לאתו גדור של תורה".

כך הבין ר' מאיר שטירא מלובלין את דברי התנא ר' מאיר בפרק קינן תורה, ומהווים אנחנו להורות בנגלי, כי הוא היה הראשון בזמנו אשר עמד על באור מופלא זה, לא מהן ניעיה בלמוד לבד אלא מתחך התעתקות מקיפה והסתכלות שלמה הדרת לתוכה תוכו של נשמת הדור הצער וنم מתחך צפה אדריה מן המאורעות המהפכניות ולפנים.

וחעופתו הביברה, העופת ענק, ותעכמת רחוח המופלנה דחפו אותו ליצירות מפעל חי וקיים, "ישיבת חכמי לובלין".

איןני מallow הדורשים רשומות לבניינים נחדרים ומשכיעים תלויות תלים של השקפות באבני ניות ואולמי פאר. גם אין אני נהוג כבוד מרובה באדריכלות מהקצעית למשעי. ובכל זאת הריני מורה, שארי אפשר לעבור בבטול או בשתייה על נדבכי אבני אלון, אשר במרומי פסגתם חרוטות האותיות, "ישיבת חכמי לובלין" ושם מוחוללה במראת והב, מלים המתננסות נמי נហות נעימה, המלה רוק וערינות מסתורית, ולא זה בלבד. אלא כל הקונסטרוקציה כליה של חומת יהיל, אולמיה, תאה וחרוריה, הבלascal אשר לכל מראה בעיל שאן חומה זו כחומות. כי אם — אני אומר כן — חומה הבניה ממיסד ועד הטפחות בלב ובונש, כליה אומרת בלי אמר ובלוי דברים כבוד והו, הרחבה ונוחות לישבים בחוכה ורונים בראש אשמורות.

"אין זאת כי אם מעשה יוצר פקט, אשר עשה את פעולתו אף על ידי אבני דוממות וחמר נאלם.

גם הסדר גם המשטר הפנימי אין בהם מהמתוויות הענומה, הם יותר משמעה של אהבה ותקשנה מתחך אהבה, חופה עליהם הור נעלם משטח לב, ואין כל פלא ברבנה. כי על כן היה שלטונו של מוהר"ם שפירא וצ"ל שלטונו של העורכת אהבה ויראה רוממה, וגם היום אחורי הסתקותו לוחש ומטלח הzik הוה אשר הישאיר.

הישבח הכי גודל לה, כי העמיד בנין נдол עולמי ונשגב בצעיר וקרב קשה, הניח קרן או רהמאיר מבעד חשות האופל המשתרעת

וחודר עמוק לתוכה של היהדות ומושך אחורי בחן
נמרץ כל רואין אותו,

פרק ששי.

אוצר החכמה

עד כה הטפנו לך על אחת משתי המתנות הטובות טלאי זהר נאצל, אשר נתן רבי מאיר שפירא זיל לישראל: "ישיבת חכמי לובליין", השפנו את הגראיין הטמייר אשר ממנו נידל הצעמה הנפל לא זהה, את הנקודה מחקרית-אינטואיטיבית, שעלה ידה נקבעת אותה "הילכתא גבירתא", הוד של תורה וכבד נסיכים למיינימ ביה, רצוננו אפוא לדבר מעט על הפטחת השני: "דף היומי", ואם שהוא קדם, מפני שהוא שמש לו להרב זיל מעשה-קפנדרא לעשורת של תורה שהקיים וכאשר סח הרבה פעמים.

نم אדם שאין לו שאר רוח, יודע ומבין מדרעתו את הנאות הכבירה הקבועה וקימת בהמצאה פשוטה זו, בשל העבר ההרדי בכל תפוצותיו לימד ביום אחד דף אחד במסכת אחת. אם קידשא בריך הוא, אוריתא וישראל חד הוא, קוביה אוריתא וישראל כלם במסכת אחת בדף אחד וביום אחד לא כל שכן.

הנמצא כה מלבד את העדר הנפוץ לחתיבה אחת כמוחו? הוא הרתוكة המברכת שאיחדה את האומה הפוזרת בין האומות מאז ומעולם. היא קשרה את היהדות באנויה שאין להתייה עולמית, למורות פרציפיהן שאין שות ודעותיה המשונות של היהודים בארצות מגורותיהם.

מה שבדעתך להשמי הוא: על האור הגנו הצפון בדף היומי שאליו כוון יוצרו. אור שאיננו נראה כי אם למטבידראות, לבני עיניים זפת היכולים להסתכל ל עמוקה של פעליה ועובדיה והמציצים לתוכן נקודת-הركמה אשר בכל מסכת-גצה,

"דף היומי" אינו תקנה טובה לבה, לשם למוד בחבורה. הוא דבר אחר לגמרי. מתכוון הוא על המקרא "יגדי תורה יודיר". לא במושג קלוש ושפלוני, כי אם בכוונה עמוקה כים במחשבה עילאה רוקיע. "דף היומי" נוצר לשם פلغ שוטף בארץ ציה למשען-נפש לאלה הצעמים לחיי נשמות.

הוא נעשה לשם מפלש המתפתל דרך תהומות וניאות שטמה מקצתת תבל ועד קצחון, אשר בו הולכות ובאות רגשותיו והמיותיו

צערו ותנחותתו של עם עתיק יומין, כביש בטוח ונכון המוביל בדרך
ישראל מן הבעה החמורה מדור דורים. «ותנא אהיכא קאי? ... אל
הਪתרון הנשגב והנעוץ «הדרן עיר תנקת...» וסלייקא עלך מסכת
נדח» לפי באورو העמוק של הרב זל. בשיבת התנקת — בני הנערים
לאביהם שבשמיים חסתליך מסכת נדהגירוש וחרמים מעם ישראל.

אמנם כן. **דף הויומי** הוא צנור שופע שפע רב בכל העולמות,
אור המאיר במכאות האפלות שבחיינו הסרייזום המלאים **להחמי רשות**,
שמעה תאמורה מלבי אני בודה דברים הללו. עמדו נא, הטו
און ותנו לב לדברי הרב זל:

«שנסעת בישנת תרעיב לקטוביין, להשתתף בהכנסיה לשם
שמות של אגדת ישראל, נסrah במוחי שאלה חמורה:

«איך אפשר בכלל, שנואן ליטאי כרבי חיים מביריסק זצ"ל יבו
בדברים ייתוכח עם רביע יעקב רוזנהיימן פראנקיירט אשר באירופה
המערבית? רבוי חיים מביריסק הלא חפזו לראות את כל היהדות
כולה בד' אמות של הלכה, ור' יעקב רוזנהיימן השקפה אחרת לו
לנMRI. או היתכן, שהיהודים חרדי מאמריקה המטריאלית יסכים עם
שיטותיו והשקבותיו הקיצונית של ירא וחרד מצפת עיה"ק? וכי
יוכל להבין את זאת, שאורתודוקס נאור מהולנדיה יוכל להשתתף
וללנת' יד-אהת עם יהודי פולניה בעלי מסורת חמורות?

«ואודה ולא אכוש, כי אפילו בשעה שערכו רגלי על מפטן
עולם הועידה גם או היה קשה לי מאד תופעה מענית הו, וכל מה
שיגעתך יותר לתפוס את הדבר הזה, הרי הוא נעשה עצמו מטופש
יותר עד שלא נתני לנו.

«מה עושה היהודי במקרה כזה?

פתחתי את מלחתני והוציאתי ממנה גمرا ברכות והתהלה
להתעמק בה. כשהנתרתי את המשנה והגעתי לኮשיות הגمرا, «תנא
אהיכא קאי? לא יכולתי בשום אופן להבינה. חילמתי לחפש ולבדוק
בכל הפרשנים: רשי, הוספות, מהרש"א, מוהרים מלובליין. וכשעמדתי
על באורייהם והערותיהם או הבנתי אל נכוּן הכוונה של הגمرا
בקושיתה.

וthonך כדי דבר נפלה ברעיון תשובה על שאלתי החמורה,
הלא כל אחד יודע, כי המשנה נוצרה בארץ ישראל, הגمرا בארץ
בבל, רשי באשכנז, תוספות בכרפת, מהרש"א בדיטא ומוהרים

בפולניה — וככל ואת כלם כאחד מתוכחים מסביב לאותה שאלה
„תנא אהיכא קאי? . . .
עכשו הבנתי גם כן את סוד קיומה של אגדת ישראל, שהיא
שלשות זהב של איהודה, האונדת יחד ארץ ישראל, ליטא, אשכנז,
הולנדיה, אמריקה ופולניה.

קובלעאום-בלאט לכבודין 15-יעחריגן יובלעאום
פון אגדת ישראל. סיון תרפ"ה, לאדו)

כה למד רבי מאיר שפירא זצ"ל וכן התבונן והתעמק בלאוון,
נem אחרים מתבוננים, חושבים ומעטיקים בשעת לטודם. אבל הוא
חקר והסתכל באורה אחר לנMRI.

לא בבחינה שכלהנית של דומדות לבדה, השכיחה אצל הריפאים
ובקיאים, שהחלתה פלייה עצומה על אתה, קוישיא עזה או סתיויה
מסוגיא זו לאחרת, וסופה תירוץ נכוון מאד בעיטה של סברא דקה
אשר נולדה מהמצאה בלתי צפוייה — אלא גם בנאנות פיזית-נפשית
מיוחדת אין דומה לה. גאננות המזונה באינטואיציה בלי תבליה, אשר
לא עונתחו אף לרגע, תכונת נפש של אדם גדויל ונפלא, היורדת
לעולם פעם בשניים, כבירות לב בלתי שכיחה היודעת לעמוד על
האקטואליה הנצחית של התורה, אשר בה ספונים כל האמצעים
והפתרונות לחי עם ישראל באופן פשוט כל כך כמו האמת עצמה,
עכשו, סוכרני, לא תהררו עוד בלבכם אחרי לומר, אפשר
מדעת עצמו הוא דורש? שהרי הרב ז"ל נופא אומר כן:
„כי היא — תורה שבعل פה — היא שלשות זהב, המאחדת
את ארץ ישראל וכל ארצות הנולדה”,
וזהו תקפו ופרשת גודתו של „דף היום”.

הייש עוד צורך לפרש איך הוא נהיה פרוודו לטרקלינה של
„ישיבת חכמי לובלין” ופלוסופיה שלה? אין הא זיל קרי כי רב הוא.
הבה נקווה, כי يوم שמונה ועשרים להודש סיון בשנת
המשת אלפיים ושש מאות ותשעים ושמונה לבריאות עולם, הבא
עלינו לטובה, — יום שבו ייחוג „דף היום” את חג סיום למחזור
שני, ו„ישיבת חכמי לובלין” את זכר פתיחתה הנדרת ברוב
עם לפני שמונה שנים — יביא אותו ביצרון וספרור אל הלקח
הטזוקק, אשר הורה הגאון היוצר על ידיהם.

וספרה ה תורה בשם כל ישראל, לזכר הרב זצ"ל, שנס הוא חונן את סיום באותיים, ישמש לבירור מהות אל כל העולם היהודי כלו, וביחוד לאלה החוגנים, אשר קורין מהם רבינו מאיר שפירא, חי בתוכם ופועל למעןם, שיבכלו ויטפחו את ירושתו הנדולה ביותר שאת יותר עוז!

ועתה כתבו לכם את השירה הזאת שיתיחיל ורף היומי ולמדת את בני ישראל שימה בפייהם, למען תהיה לי השירה הזאת עד לבני ישראל.

(דברים ל"א יט)

ומלבד שתי מרגניות טובות הללו המוחירות כזהר הרקיע אשר מסר לאוצר האומה, הניה עזובונדרות, מטרה משיבת נפש, עצמתדרות, צוק סלע איתן אשר שיאו יركיע שחקים ובנקוטיו יוצאות עינות ותהומות ומשתרעים שם עמקי חמד עטופים ירקך ופרחים, הסתכלות טבעית והשכפה מציאותית. הלא היא ההלכה המפליאה של התמורה ותקדמת באורחות חיים של לומדי תורה, תמורה אשר לאמתותה אינה אלא חורת כבודם שנוטל מהם בעוניות המאהרות לרגלי הטרופים שהולידו יחס של דופי אליהם.

פרק שבעי.

שמע רבי מלובליין זצ"ל הלך מסוף העילם עד סופו.

אני יודע אדם אחר בעיתים האחרונות, אשר ירעיש כמוهو אה הארץ לשם תורה ותפארת לומדים. אין זאת כי אם מפני שהוא שוגר מן השמים להורות בסער וסופה וכחתפעלות סולדת את צבויים ההנון של אנשי אמונה לתורה ואמונה. פלחן חמוץ וקשה מאד לקיים אותו כראוי. ואמנם נוכל לאמר, שהוא עיקר תפקידם של אנשי הדור ההוא.

והסתלקותו היא רבן אסון בלתי מתואר בדברים. כוכב צח היה קבוע בכפת השמים, אשר לארו התלקחו נדולים ונגובהם גם קטנים ונמוכים. ופתאום והנה גו ואיננו.

מי יכול לשום ולערוך זאת ? ! בשעות סואנות אשר הננו
נחונים בהן היום גם תמול גם שלשים.

אמירות הטעפה ודרכי נאום של הרב זצ"ל, אמרות טהורות
צראיפות שבעתים, שייצאו מפי ששתים ברות, היו דומים לזרמת שרפם.
פעם בקול חליל דק של רועה חולם, ופעם כהגיוון נכאים של כנור.
רך רך מאה, מלאות אהבה רועדת עורגת וحملת רבנה, ולפעמים מלאים
מפארצות כבדורים אדומי אש. רואים היו או בחוש איך הוא הורט
על לבות השומעים בעט ברול שלבנה באור . . . וזה היה נראה לרוב
בעחותי משבר קשה בשעה שהכל התחיל להסתופט, בזמנן "שהٿورן"
חשב להשבר והמפרשים ליפול מטה מטה והספינה התנוועה כשבורן.
אבל נמהדרעם זה, בטעים יהדים וניביהם הרבה לא ארנו, שאלים
היוಆלו לשעה קלה, לשעת הצורך ולשעת הדחק, לעידן "כִּי בָא
מִם עַד נֶפֶשׁ" ותו לא.

כי נשפטו כליה הייתה ארוגה רחמים ותנינה, אהבה וחסד.

וקלستر פניו אוי קלستر פניו היא נגעה עד הנפש יותר
מהרבה פנים אשר ראייתי מימי קמטי צער יונון ותוניהם ועוז ביהה,
הכרת נצחון אשר אין חליפות לה, בתור קו ראי, היה נסוך
עליהם. רוך עדנה ונעימות מהזקה, נפש רבנה, מן רקמה רפואי
טויה, המיצאה אלינו במבט שנון ביותר. שפתיו שהיו קמודות לרוב
ומקומות קימעה, כאלו הבינו מה נזונית ובוז לאبني הננה אשר
על ארוח דרכו, גם עיניו כאלו הסתכלו בחתון ובסלאה: למה לא
תבינו, הלא העולם שומם ? !

פני איש הנמצא בקשרי מלחה לשם רעיון נאצל וטהוור,
לשם דבר המכלה אותו עד הנפש.

זקנו הבהה שנזרקה בה שיבת מה ושם, — סתירה עזה לשנותיו
שנות בינה, — בטאו מהאה נאלמה(Cl) הבהנה הבלתי מספיקה וככלפי
האדישות מטעם חזנים אחדים לפעולו הבהיר והנادر,

קומו אשר דמתה לתרם הדניתה קשיות-ארו טהורה לא-
נכפת, כאלו צוותה ואומרת: לא תנרו מפני איש !

ישאר שרטוטי-פרצופו הכלליים נשקפו מהם אמת תמייה ומוחלטה,
ענוה רבנה ועדינה מהולה בבינה והשכל, אשר כליה אומרת תהנד-
דומיה ובקשה. חרישית :

**שְׁאֵל דָּזִי מַה תְּשַׁאֲל מִנִּי,
כִּי קֹל תְּחִנְתֶּךָ עַלָּה בָּמוֹ אַזְנִי!**

(לפי רבי שלמה בן גבירותי)

מענה-ינגע זה ענו ואמרו תמיד אלה אשר שמעו דבריו
המוזיקים, כי באו כשםן בעצמותיהם.

תשובה של כפיה מהאהבה, אחרי ראותם את השלחת הנדרלה
העללה מתחן לשונו וללבו וմבין רימי עניין.

הנה זה פני הרב זיל זוהו מראהו, פנים אשר העידו בעיני על
תקפי וגבורתו, על חותםאמת של אצילות, עליזות — אבל נם על عمل
קשה ותקווה שאינה פוסקת להפדות מעולם ולהתמכר כלו לעבודתי
פנים שבhicluna היכל "ישיבת חכמי לובליין".

והיה אם שמעו נשמע לדבורי אשר צוה לפני מותו: שתि¹²³⁴⁵⁶⁷
מתנות טובות נתתי לכם: יה'ך ודרכ' היום, שמו
אוּהָן כבבת עיניכם — תהא זאת קורת רוח לנשמה העדינה
ונחמה בעדנו העוזבים לאנחות.

פרק שטני.

השלטון הרוחני אשר לישיבת חכמי לובליין, המודרב מנגאנים
גודעים בדעת נכונה והסתכלות דקה, ובראשם אדומויד הגאון ר' מ
שה'נו פרידמן שליטיא מבאיין בקרואק, היודעים לכוון
בשלטונם את כוונת הרב זיל ביצירתו, גם הנהלה ונשיאה רבוי יוסף
ק נינס ברג ניי מרדור, גבר במרץ שנון ובועל הבנה רחבה, גם
כחות ההוראה וההשגחה הפעולים בישיבת חכמי לובליין הכל כאשר
לכל, אין ערובה נאמנה, כי נכסייה רוחה אשר עוז אחורי מוהר'ים
שפירא זיל, יהיו לעולם נכסי צאן ברזל של האומה.

כי התפללה הלוותת, אשר שפטו הרב זיל מללו אותה תמיד:
"בורה עולם בקנין השלם זה הבניין" — לשם הוד אפדן, שהקדים
בדמו ונפשו, כדי להציג רוחם ונשפתם של בני-עליה מן החזונים —
תעמוד להם לאוחוי הרוטן, שיצליחו לכונן את ישיבת חכמי לובליין
לבית-אב של תורה ותועדה בפאר עילאי, לבית יציר מוצק بعد רוקדים

בני בינה ובעלי כהון, המוסרים את נפשם לתלמוד תורה ויהדות מתוך נוחיות הגונה ונאותה, שאליה השtopic הויוצר מותרים שפירא ז'יל.

ואם חנכי יישיבת חכמי לובליין הלאו, שוננו להיות בניו הרוחניים של מהוללה, יקבלו עליהם בקבלה גמורה, בדעתה נבונה ובלבב שלם את תורתו הצרופה והעמוקה של רבמיאביהם ז'יל, ישתדרו להבין ולהרגניש את האור הצפוני בחומות יהיל וישו תמיד נגד פניהם את תמונה רוחו של הרבו, אשר הייתה שופעת אורה ושם אוצר החכמההה, כבוד ועוון, או תהיה היישיבה מה שעלה להיות —

**וְסִבְתָּה תְּהִנָּה ?צַלְיוֹם מֵחֶבֶב... וְמַחֲסָה וְמַסְתּוֹר
מַזְךָם וְמַמְטָר.**
(ישעה ד-ה)

ובניה-תلمידיה אשר שמשו בה כל צרכם, למורים נאמנים ומדריכים ישרים, מטפוסם הנשגב והגעירן של רועי ישראל מאז וטולם

**לְחַבּוֹשׁ לְגַשְׁבִּירִיךְבָּ, ?קָרָא לְשָׁבּוֹים דָּרוֹר וְאַסְנוֹרִים
פְּקָחִ-קֹּחַ.**

**וּבָנָו חַרְבּוֹת עֹזֶלֶם, שְׁמָמוֹת רַאשְׁנִים יַקְוִמָּמוֹ וְחַדְשֵׁי
עִירִי חַרְבָּ שְׁמָמוֹת דָּזָר וְדָזָר.**
(ישעה ס-א)

ומגמתו העזה של הרב הויוצר — להעמיד דוכסות של תורה ודעת, אשר תוכל להכריז בהתפרצות של אש פלדות על שטרות מזויפים . . . כי מזוייפים הם . . . נסיכות נאצלה, שתאצל אמונה ואורה על הנעור התועה אחרי מקסם-ושא, בין בארץנו הקדושה ובין בתפוצות הגולה — תתקיים בכל הود-מלואה.

עֹזֶךְ גָּדַלְךְ אֵל גָּדַל שֶׁר,
 עֲרָךְ גּוֹרָאָרִיךְ אַלְגָּאָלִיךְ, ¹⁾
 אַיְכָה יָדְמָךְ אַרְזִיךְ גַּנְ אֵל
 תֹּזֶךְ עַזְמָם, אֵל נְטַעַי אַיְלִיךְ ? ²⁾
 אַמְנָם כִּי הַוָּא נְהָר גָּדוֹל
 שֵׁם חָק עַלְיוֹ לְשֻׁקוֹת אַקְיָה, ³⁾
 בְּנָה לוֹ עַל אַשְׁיוֹת חָפָד
 בֵּית־צָדָקָה, עַל דְּעָים אַיְלִיכְ, ⁴⁾
 עַד כִּי חָמָד שְׁחָק בֵּיתָו
 גַּם בִּינָתוֹ חָמָדוֹ אַקְיָו — ⁵⁾
 עַזְ-חַיִם תֹּזֶךְ גַּנְ-אַל פְּרָה
 בְּלָאָרֶז לֹא דְמָה אַקְיָו ! ⁶⁾

רבי משה בן

¹⁾ הכוונה: בעורך גור-ארוי או איל. מל' אילים שנום עש

²⁾ הכוונה: אל נתעי האלונים שביעולם הזה.

³⁾ הכוונה: ערבה. מישור איל פארן.

⁴⁾ התחזקותם וביצורו מל' "אילוי הארץ".

⁵⁾ הכוונה "בני אילים".

⁶⁾ הכוונה "לו".

עוזרא

אוצר הוכחה

אוצר הוכחה

ל+